

Minden zenekarnak meg kell találnia a saját feladatát

A 2009. évben a válság ellenére rendkívül sikeres évet zárt a MÁV Szimfonikus Zenekar. Az eredményes működés feltételeiről kérdeztük Lendvai Györgyöt a zenekar ügyvezető igazgatóját.

- 2009 nagyon jó éve volt a MÁV Szimfonikus Zenekarnak. Több külföldi turnén is részt vettek és az itthoni belépődíjas hangversenyek száma is megközelítette a százat.

- Ez érdekes, mert a 2008. év a külföldi vendégzereplések tekintetében kevésbé volt sikeres, mindössze három-négy kisebb, néhány napos turnén vettünk részt. Az elmúlt évben viszont kétszer jártunk Dél-Amerikában, egyszer Kínában, Libanonban és Olaszországban, emellett pedig kisebb turnékon is szerepeltünk a környező országokban. Általában minden évben elutazunk egy-két nagyobb hangversenykörútra. Az elmúlt években többször jártunk Japánban és Cipruson. Ezen kívül rendszeresen fellépünk nemzetközi fesztiválokon. Jó kapcsolatot ápolunk több külföldi impresszárióval. Luciano Pavarottinak is számos emlékezetes turnét köszönhet a zenekar, elsősorban Németországban és Olaszországban. Nagyon szerette a mi zenekarunkat.

- Most, hogy bezárt a Zeneakadémia, mi az állandó koncerthelyszínük?

- A Fővárosi Operettszínház. Csaknem ugyanannyi férőhellyel rendelkezik, mint a Zeneakadémia Nagyterme és akusztikailag is megfelelő viszonyítva a többi lehetőséghez.

- Nem gondoltak arra, hogy egy-egy programot esetleg megismételjenek?

- Egyrészt nincs elegendő hangversenyterem Budapesten. A Művészetek Palotájában három évre előre be van táblázva a hangversenyterem, ezen kívül a háznak rezidens zenekara is van. Mivel több zenekar is

aspirál a koncertteremre, természetes, hogy mire a mi zenekarunk odajut, a legjobb időpontokat már lefoglalták. Évadonként négy hangversenyt adunk a Művészetek Palotájában, különböző műsorokkal. Ha önálló színházzal és hangversenyteremmel rendelkezne a zenekar, az természetesen egy más helyzet lenne. Akkor lehetne kísérletezni, és vállalni a kockázatot, mivel ezt a második hangversenyt nem terhelnék a terembérlés és a hangszerszállítás költségei. Másrészt az is igaz, hogy az ismétlődő koncertek is veszteségesek.

- Ön szerint egyébként lennének még alternatív lehetőségek koncertek rendezésére Budapesten?

- Az Olasz Intézet kivételével gyakorlatilag nem nagyon tudok ilyet mondani. Sem méreténél, sem akusztikájánál fogva. A Zeneakadémia minden szempontból ideális volt számunkra, ezért is választottuk helyette az Operettszínházat, mert ott nagyjából hasonlóak az adottságok: a terem nagysága, megközelítése stb. De ha lenne is megfelelő terem, nem szabad arról elfeledkezni, hogy ma Magyarországon egy zenekar működésének költségei a nyugat-európai árak alsó határát súrolják, miközben a jegyárakkal nem tudjuk elérni az ottani árakat, mert a klasszikus zene iránt érdeklődő hazai közönség ezt az árat nem tudja megfizetni.

- A gazdasági szakemberek, akik racionalításra helyezik a fő hangsúlyt többnyire mindig azzal érvelnek, hogy nincs átjárás a zenekarok hallgatósága között, minden zenekarnak megvan a maga állandó közönsége, ha úgy tetszik szurkolótábor.

- Én is ugyanezt mondom, csak éppen fordítva. Vagyis minden zenekarnak megvan az a saját közönségbázisa, amire biztosan építhet, és amelyik megtölti a hangversenytermet. Mondok egy példát: tavaly véletlenül úgy hozta a sors, hogy hat bérlésen kívüli előadást csináltunk, nagy műsorokkal, Beethoven estét például Kocsis Zoltánnal. És mind a hat koncertet megtöltöttük, túlnyomórészt a mi, saját közönségünkkel, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy akár még egy bérlési sorozatot is meghirdethetünk volna. Vagyis a mi közönségünk nem ment el máshova Beethoven-estet vagy Kocsis Zoltánt hallgatni, de az általunk meghirdetett koncertekre megváltotta a jegyet. Van egy külföldi impresszárió barátom, aki azt mondja, hogy azért szereti Budapestet, mert itt minden zenekarnak megvan a saját szurkolótábor, és ez szerintem is így van jól.

- Ennek lehet az a magyarázata, hogy a fővárosi zenekarok többségének létrejötté valamilyen ágazati szakszervezetre nyúlik vissza és az ehhez az ágazathoz tartozó egykori dolgozók, mai nyugdíjasok, továbbra is hűségesen kötődnek a „saját” zenekarukhoz?

- Ez a mi zenekarunk esetében is abszolút megfigyelhető. Tehát a régi vasutasok jönnek, de ugyanakkor rengeteg a pedagógus és nagyon sok az orvos. Nyugdíjas orvosok főleg, és nagyon sok diák is van. Magától értetődően mi vasutas igazolványra adunk kedvezményes bérlést, tehát igazából nem tudjuk, hogy aki vasutas igazolvánnyal vált bérlést, az valóban vasutas-e, csak amikor a bérlési kartonjára rávezetjük a nevet, akkor tűnik fel, hogy nyugdíjas vasutas

igazolványt mutat és fiatal emberről van szó. De ez persze nem jelent igazából problémát, mi örülünk mindenkinek.

- *Tehát például a pedagógus közönség azért jön Önökhöz, mert Önöknél elérhető áron tud bérletet váltani?*

- Így van. Évről évre kapunk bérlőket a többi nagy fővárosi szimfonikus zenekartól, ahogy emelik az árakat, a közönség egy része átjön hozzánk azzal, hogy ott már nem tudja megfizetni a hangversenybérletet. A hűséget egyedül csak az ár tudja felülírni.

- *Mennyire számíthatnak támogatókra, szponzorokra?*

- A mi zenekarunk alapítványi formában működik, a zenekari muzikusaink is alapítványi dolgozók. Bizonyos fokig a MÁV Zenekar megtestesíti a vegyes finanszírozású önálló gazdasági modellt, hiszen az állami hozzájárulás aránya pillanatnyilag körülbelül 15%. A költségvetés többi hányada egy állami nagyvállalattól, egy multinacionális cégtől, saját bevételekből és egyéb forrásokból tevődik össze.

- *A nemrégiben elfogadott művészeti törvény hogyan érinti Önöket a finanszírozás tekintetében?*

- A törvény az A kategóriába tartozás feltételét egy önkormányzati megállapodáshoz vagy fenntartáshoz köti. Ez a támogatás elosztásánál hátrányosan érinti zenekarunkat, mivel a rendelkezésre álló keret 50 %-át annak megfelelően osztják szét a zenekarok között, hogy mennyi pénzt ad az önkormányzat. Magától értetődik, hogy vidéken egy önkormányzati fenntartású zenekar többszázezer forint támogatást kap az ottani önkormányzattól, amire a fővárosi zenekarok nem számíthatnak. Nekünk is van az újpesti önkor-

mánnyal kötött közszolgáltatási szerződésünk, aminek nagyon örülünk és elégedettek vagyunk vele, és aminek köszönhetően Újpesten is van egy közönségbázisunk, de természetes, hogy nem számolunk – nem is számolhatunk – olyan mértékű anyagi támogatással, mint amennyivel a vidéken működő, nagyjából önkormányzati fenntartású zenekarok gazdálkodnak. Ennek következtében az államtól kapott támogatás is arányosan kevesebb, miközben az önkormányzati zenekarok lényegesen alacsonyabb rezsiköltséggel működnek. Gondolok itt arra, hogy saját székházzal és koncertteremmel rendelkeznek, alacsonyabbak a szállítási költségek, és az adminisztrációs feladatok nagyobb részét is az önkormányzati szervek apparátusa, illetve a Filharmónia helyi kirendeltsége végzi el számukra. Én úgy gondolom, hogy a mi zenekarunk nem attól A kategóriás zenekar, hogy rendelkezik egy fővárosi önkormányzattal kötött közszolgáltatási szerződéssel, hanem attól, hogy évente 100-110 hangversenyt ad, beviszi az embereket a hangversenyterembe, lemezfelvételeket készít, hangversenykörutakon vesz részt, öregbíti az ország jó hírét külföldön és ez által mind-mind értéket teremt. A törvény szelleme is azt sugallja, hogy a kultúra-teremtés, az értékteremtés mellé álljon, ennek pedig ellentmond az, hogy adminisztratív kritériumok alapján határozza meg a támogatás mértékét. Egyébként a mi szerződésünk is egy állami szolgáltató vállalattal, ugyanolyan elemeket tartalmaz, mint mondjuk egy megyei önkormányzattal kötött szerződés, vagyis nagyzenekari koncertek, ifjúság nevelése, értékteremtés. Pontosan ugyanaz, mint amit a törvény is megfogalmaz. Ez szerintem attól függetlenül, hogy hol és milyen keretek között valósul meg, egyaránt támogatásra érdemes.

- *Létezik-e valamilyen minőségbiztosítási rendszer a zenekarban?*

- Egyelőre még nem dolgoztunk ki ilyen rendszert, arra várunk, hogy létrejöjjön az ágazati megállapodás. A Művészeti Törvény megszületésével sok kérdés a rendeződés útjára lépett, hiszen a törvény a próbajátékokkal kapcsolatos elemeket is tartalmaz, aminek alapján ki lehet dolgozni egy egységes ágazati megállapodást. A zenekari igazgatók már elkészítették a saját javaslatukat ezzel kapcsolatban. Most arra várunk, hogy megszülessen az a közös ágazati szabályozás a szakszervezet és a Zenekari Szövetség között, ami a törvény helyett, de annak rendelkezései alapján részletesen meghatározza a zenekarok számára a minőségi munka kritériumait. Amennyiben mégsem jön létre egységes, valamennyi zenekarra érvényes ágazati szabályozás, akkor a saját zenekarunkra vonatkoztatva ki fogjuk dolgozni azt, és a szakszervezettel való egyeztetés után beépítjük a kollektív szerződésbe. Annyit azonban már most örömmel állíthatok, hogy az utóbbi két-három évben rengeteget javult a zenekar munkamorálja, nagyon keményen dolgozunk. Valamennyi zenekari tag érzi azt az erkölcsi készletet, hogy olyan időkben, amikor az egyik legnagyobb állami szolgáltató vállalat, a vasút minden területen igyekszik racionalizálni a működését, akkor a zenekar egyik fő feladata, hogy színvonalával, és nemzetközi tekintélyével öregbítse a márkanévét. Az egész magyar zenekarokat érintő központi támogatás költsége éves szinten mindössze egy-két kilométer autópálya építésének felel meg. Erkölcsi tekintetben viszont felbecsülhetetlen az a szellemi tőke, amit egy ország, egy város, vagy egy márka hírneve, elismertsége érdekében egy jól működő szimfonikus zenekar kamatoztatni képes. *(Kaisinger Rita)*